

PREDKLADACIA SPRÁVA

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej „len návrh zákona“).

Návrh zákona sa predkladá v nadväznosti na priority, ktoré sú deklarované v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na roky 2021 - 2024. Vláda Slovenskej republiky plánuje podľa Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021 – 2024 *presadiť celoplošné zavedenie časových rámcov na rozhodovanie v jednotlivých veciach (dokedy má byť aká vec ukončená), priebežné sledovanie po súdoch, agendách, sudcoch, pričom tieto údaje budú zverejnené. Vláda Slovenskej republiky podporuje dôsledné a férové vyvodzovanie subjektívnej zodpovednosti za prieťahy v konaní, podporuje nástroje na obmedzenie dôvodov na objektívne prieťahy v konaní. Vláda Slovenskej republiky bude presadzovať prísnu špecializáciu v rodinnoprávnej agende, interdisciplinárny prístup pri rozhodovaní o dieťati za účasti psychológov, kolíznych opatrovníkov, sociálnych pracovníkov, mediátorov či znalcov, širšie využívanie mimosúdneho riešenia, pravidlo osobného vypočutia dieťaťa sudcom vo vhodne upravených priestoroch súdu s podporou pre náležitú metodológiu vypočutia dieťaťa, vrátane pravidla „do mesiaca prvé stretnutie s účastníkmi konania“.* Čiastočne sa zároveň naplňa téza v oblasti práv detí, v zmysle ktorej „v oblasti ľudských práv bude vláda Slovenskej republiky podporovať ochranu práv detí vo všetkých politikách štátu.“ Návrh zákona prispieje súčasne k posilneniu práv detí a ich rodičov, ktoré garantuje Ústava Slovenskej republiky v článku 41 ods. 1 a 4.

Problematika rodinnoprávnych konaní je vnímaná veľmi citlivo. Navrhované procesné zmeny sa sústredia najmä na úkon odňatia maloletého dieťa rodičovi prípadne inej osobe.

Zámerom navrhovaných zmien v Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „CMP“) v rámci článku I, je najmä:

- upraviť spôsob pridelenia vecí v poručenskej agende s cieľom mať jedného poručenského sudcu na všetky konania, ktoré sa týkajú toho istého maloletého dieťaťa alebo jeho súrodencov,
- odstrániť výkladové nejasnosti a z toho prameniace nejednotné postupy v aplikačnej praxi v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých a v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých,
- ustanoviť obligatórnosť pojednávania v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých,
- upraviť, aby sa výkon rozhodnutia, ktorým sa priznáva právo na styk s maloletým po obmedzený čas, uskutočňoval v prítomnosti sudcu,
- exaktnou úpravou zamedziť aplikovaniu takých postupov súdu, kedy sa vo vykonávacom konaní nekoná a vyčkáva sa na rozhodnutie v prebiehajúcom konaní o zmene exekučného titulu (napríklad zmena úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu),
- upresniť úpravu nariadenia neodkladných opatrení vo veciach maloletých a odstrániť tak nedostatky, ktoré boli vysledované v aplikačnej praxi súdov, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Generálnej prokuratúry SR.

V článku IV sa vykonávajú zmeny v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“). Ide o čiastkovú novelizáciu týkajúcu sa

výlučne § 24 a vecne súvisiaceho § 62. Na základe rozhodnutia ministerky spravodlivosti vzhľadom na uplatnenú zásadnú pripomienku Komisarčky pre osoby so zdravotným postihnutím sa navrhuje novelizovať aj ustanovenie § 28 ods. 3 zákona o rodine. Dôvodom je fakt, že platná právna úprava sa javí ako diskriminujúca, keďže vo svojej podstate obmedzuje rodiča s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony vo výkone rodičovských práv a povinností, v tom smere, že takýto rodič nemôže vykonávať rodičovské práva a povinnosti ako celok bez ohľadu na rozsah a charakter obmedzenia v spôsobilosti na právne úkony.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predpokladá komplexné prehodnotenie právnej úpravy vrátane jednotlivých inštitútov v súvislosti s pripravovanou rekodifikáciou, teda vykonanie komplexných zmien bude realizované v rámci nového Občianskeho zákonníka. Základným cieľom zmien aktuálne navrhovaných v zákone o rodine je explicitné ukotvenie spoločnej osobnej starostlivosti rodičov o dieťa ako ďalšia forma starostlivosti o dieťa (popri osobnej starostlivosti jedného z rodičov a striedavej osobnej starostlivosti). Spoločná osobná starostlivosť oboch rodičov je formou starostlivosti o dieťa, kde spôsob rozhodovania rodičov o starostlivosť o dieťa zostáva rovnaký ako v období pred rozvodom manželstva, ide teda o zachovanie takého režimu starostlivosti, ktorí rodičia realizujú už v čase pred rozvodom (rozchodom) alebo počas súdneho konania a majú záujem na pokračovaní takejto starostlivosti. Táto forma starostlivosti. Ukotvenie spoločnej osobnej starostlivosti rodičov o dieťa je prejavom prirodzeného výkonu rodičovských práv oboma rodičmi, t.j. stavu, ako keď rodičia dieťaťa vykonávajú rodičovské práva a povinnosti ako manželia prípadne nezosobášení partneri spoločne s minimálnym zásahom zo strany štátu a je vhodná najmä pre rodičov, ktorí aj po rozvode alebo rozchode ostanú naďalej žiť v jednej domácnosti alebo vzdialenosť ich bydlísk je malá a teda túto formu starostlivosti umožňuje. Návrh zákona má za cieľ podporiť zachovanie a rozvoj vzťahových väzieb dieťaťa s obidvomi rodičmi aj na čas po rozvode a rozchode, t. j. vytvoriť novú formu starostlivosti, ktorá môže byť v tomto smere pre konkrétne dieťa najvhodnejšia. Zavedenie novej formy starostlivosti podporuje už existujúcu premisu, že zánikom manželstva (alebo partnerstva) sa nemá oslabiť rozsah rodičovských práv a povinností medzi dieťaťom a rodičom a v konkrétnych prípadoch vzhľadom na najlepší záujem dieťaťa môže podporiť zachovanie a rozvoj vzťahových väzieb dieťaťa s obidvomi rodičmi aj na čas po rozvode a po rozchode.

Je potrebné však zdôrazniť, že všetky formy osobnej starostlivosti (zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, zverenie dieťaťa do spoločnej osobnej starostlivosti oboch rodičov, zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov) sú rovnocenné. V zmysle zákona o rodine sa výkon rodičovských práv má vykonávať v súlade so záujmom maloletého a tejto požiadavke musí byť poriadene rozhodovanie súdu o forme osobnej starostlivosti., t. j. je to práve dieťa, ktorý by musí požívať primárnu právnu ochranu.

V novelizačných článkoch III, V a VI sa vykonáva novelizácia osobitných právnych predpisov v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, a to zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, novelizácia zákona č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a novelizácia zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ide o premietnutie zavedenia novej formy osobnej starostlivosti o dieťa, ktorá je upravená v článku IV návrhu zákona t.j. spoločnej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov o dieťa do právnych vzťahov pri poskytovaní štátnych sociálnych dávok. Zámerom navrhovanej

explicitnej úpravy je okrem iného predísť v budúcnosti aplikačným a výkladovým otáznikom ohľadne určenia oprávnenej osoby na poskytovanie štátnych sociálnych dávok.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky iniciovalo v rámci svojich kompetencií zameraných na analytickú činnosť v oblasti pôsobnosti rezortu, ako aj v rámci svojich dohľadových kompetencií revízie vybraných oblastí rodinnoprávnej agendy, najmä vykonávacieho konania vo veciach maloletých. Navrhované zmeny vychádzajú z výsledkov tejto revízie. Ich zámerom je okrem iného odstrániť zistené nedostatky pri interpretácii a aplikácii právnej úpravy týkajúcej sa výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých a zároveň zmeniť vybrané procesné mechanizmy, tak aby bola v čo najväčšej možnej miere zabezpečená ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa a poskytnutá spravodlivá, účinná a rýchla právna ochrana.

Nadobudnutie účinnosti navrhovaných zmien sa navrhuje na 1. decembra 2022 s cieľom zabezpečiť s ohľadom na dĺžku legislatívneho procesu dostatočne dlhú legisvakačnú lehotu a zároveň, aby rodičia, súdy, advokáti či orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately mali dostatok času na prípravu na aplikáciu zmien v rodinnom práve.

Návrh zákona bol predmetnom riadneho pripomienkového konania v lehote od 9. marca 2022 do 29. marca 2022.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Legislatívna rada vlády Slovenskej republiky prerokovala materiál dňa 17. mája 2022.